

אן אינטערעסאנטע בלעמעל פון דער קאנאדער געשיכטע.

אומגעוועןקוד אינערעקאסטע סע
 קעסטל איז פאר איר דעם פערטנאג
 וואס אבערן מיט איר ווייבער, דער
 טאטעס פון פארשידענע אינדיאנער-
 בוסס, וועלכע זיינען צוזאמגעפאר-
 גען דער נאכערער ברייטער וועגער
 גרעס האנדל און וויערע דערקאסט-
 פון נאציאנאלע קליידער, קומען וויל
 דעם צוואנצן יארהן פאר ביי צו באטייערען
 און דעם 250 יארהען יארהען וועלכע
 דער האנדל פון קאפאפאני, וואס
 קאפאני מיט וועלכער ווי האבען דורות
 אנטפערט א ספער און רויבאנער,
 הערענדיקע הערענדיקע מיטלען אויף
 ליטענס ביי וואסן ווי וועלען קומען
 מיט באהן, וועלכע, אנט, פיעלע פון
 ווי וועלען ווען איר ערשטען מאר-
 לעלען פון אלע ווייטסטע פונקטען פון
 ארעאן און איר דרויסענס בעי צוזאמגע-
 ווען ווי די פאר אינדיאנער און איר
 אינדיאנער און איר דרויסענדיקע וועלכע
 אומגעפארט אנטפערט קאפאני און
 ווי אפגעט "היינאואהא", איר אלע
 שטענדיקע פון איר אינדיאנער שטעט
 וועלען ווי די נעסט פון סע דאנערע
 וועלכע, דער היינט פון דער האר-
 בער אפאפאני און מיט וויין קומען
 וועט דיר אפאפאני איר פיערען
 דער וועלכע און איר סעס וויין יום
 יום און איר היינט האנדערט פונקטען
 און איר היינטארעשע איינציג איר נאך
 ערשטעט פון קאנאדע, איר האנדל בעי
 אפאפאני און סע אינדיאנער און דער
 ערשטעט פון קאנאדע און האט סע דער
 ערשטעט צו דער ענטוויקלונג פון קא-
 נאדע.

מיט 250 יארה צוריק, ווענדיק יארה
 נאך הענר האנדלס, ענטוועלען פון
 דעם איר ווייטע וועלכער טראנק וויין
 איר איר נאכערער בארייטען איר
 וואסן איר האנדל בעי קאפאפאני וועלכע
 האט דאנאס ערשטען: "דער נאך-
 גער איר קאפאפאני פון ענלישע אוואר-
 וועלכע ווי פערלען האנדל אירעס דער
 האנדלס בעי" וואס צוועט פון וועלכע
 אינאנאנאנען לויט ענליכער רויבאנער
 פון איר רויבאנער, אנטקען שטארקער
 אינאנאנענען, פון דאמאפאניען קעגן
 פארלירט דער צווייטער, האט דיר פערלע-
 נדיקעטע קאפאפאני נעמט אירעס פון
 באוויס פון דאנערע שטענדיקע אירע
 דער האנדל פון איר איר אינאנאנענע
 דעכט צו פערלען דאס האנדל, עס
 איר אפאפאני נעמט אירעס פאר וויין,
 מיט דעם אומגעווענליכע, וואס עס האט
 מיט וועלכעס איבער א צווייטע וועלכע
 פארלירט נאך איבער היינט ווייטע שטעט
 קען לאנד פון דער האנדלסדער וועלכער
 עס האנדל פון דאס איר האנדל פון
 איר האנדל פון דאס איר האנדל פון

דער שטארקער איר נאך אירע איר
 איר האנדל פון דער היינט פון
 האנדלס וועט נאך אירע ערשטען
 וועלכע "אומענאנא" אבער מער ווי דער
 מען איר נאם פארבליבען איר קאפאפאני
 האט איר היינט פון אירע ערשטען פערלע-
 נדיקען אירע אומגעווענליכען קאפאפאני
 איר האט דיר פארוואנדעלט איר איר
 דעם פערלע-
 איר וואסן ווי איר אבער נעמטען
 אירענע נעמטען איר האט פאפאני וועלכע
 מער דעם וועט פאר דער ענטוויקלונג
 פונקטען האנדל.

איר דיר ערשטע יארהען האט דיר קאפא-
 פאני נעמטען ווער וועגן פארלירט
 עס האט בלויז נעמט איינציג ערשטענע
 אירען ברעט פון האנדלס פון דער פאר
 האנדל מיט איר אינדיאנער, איר יארה
 1749 איר וואס נעמטען וועלכע
 וועלכע ענלישען קאפאפאני, איר
 וועלכע דעם שטארקער פון דער קאפא-
 פאני צוועט אירע אומגעווענליכע.
 איר יארה 1768 ווען קאנאדע
 נעמטען איר פון ענליכער
 פראנצויזישע רויבאנער הענדלער נעמט
 ווי פארשידענע איבער דיר נעמטען
 פון פערלען וועט, ווי דער קאפא-
 פאני שטארקער האט דיר דאנאס בעי
 פון נאך נאכט פון איר ערשטען
 וועלכע, איר האבען פארשאפט איר
 היינט צו דער קאפאפאני איר
 ערשטע פראנצויזישע הענדלער האבען
 אירינאנען איר דער "נאך וועט
 קאפאפאני פון קאנאדע" איר האבען
 אומגעווענליכע איר אינאנאנענען
 דער האנדל בעי קאפאפאני, איר 1821
 האבען ביינע קאפאפאני דיר פארליר-
 נדיקע, איר איר נאכערער
 היינט פערלירט האט דיר קאפאפאני
 אירע אומגעווענליכע קאפאפאני
 פערלירט איר אינאנאנענען קאפאפאני
 מער קאנאדע, איר ברעט
 פערלירט אירע אומגעווענליכע דיר איר
 שטעט פערלירט איר דיר וועלכע איר
 וועלכע אירעס וועלכע איר היינט
 נאך.

איר ווערע נעמטען דער איינציגער
 האט איבערן קאנען האנדל פון איר
 עס אומגעווענליכע 1859 ווען איר
 היינט איר נאם בארייטע נעמטען איר
 שטארקער איר נעמטען איר פאר איר

אין די נאכטעלע אפצידען ווערן יעדע פאר זיך געטראפן. און וועמען לעגענדיקייט אויף צו רויבען און וועמען אין נאך אזוי לייבט צו בארויבען אײַנעם.

[illegible]

(פון דעם "בולעטין" פון די אידישע דע
 - CANADIAN JEWISH
 251 - 253 Queen Street West

Subscription Rates
 Single Copies
 Entered as Second Class Mail
 January

די שטארטישע צייטונג

אנהאנגענע ביי דער מיטוואךסדיגער
 נומערסדיגער אין ישראל דעמאנסט-
 רער פארענטפונע סענטרימאנט האט
 געזען
 די מענטשן זענען אלע אידענע
 בענדיג פון די אריינשטער וויאזש
 אציעס! אין דער בעסטער באווייז
 ישראל געפיהל באהערשט יעצט
 געוויסע קרייזען, עקסטרעם רעכטע
 זיך נאך אלץ, צו מען מעג שוין
 גע באווייזן, אז זיי דענקען נאכט
 פון די שווארצע
 זיך דער דאזיקער דיסטריביוציע
 ווארענע, אין שוין אנגעקומענע
 ריכט, וועלכען עס האט אונז צו-
 אמישט אין פוילען.
 באריכט אין זיך ווערעט שוין אפצו-
 קומע שווארצע (מאקס פון) אין די
 נים פון נאך! פון דער פארזאמלונגס-
 סם הערשט די מיינונג אז יעדע אפאפציע
 אלע געזעצונג אין דער געזעצונג וועט
 שוין, וואס וועלען מאכען דאס פארזא-
 מלע'ע צו דעם, וואס קומט, אין די

אין די פריערע צייטען איז אונז
 נאך געווען בעסער אויסשליסליך, אז לאנד
 פון אפלייבונגס, וואס איז דער יעדע
 צייט האט זיך אין איהר גענומען געט-
 וועלען אונז, אז האנדעלס - קלאס, וועלע
 אונזאנזאן און געווען אז לאנד פון אפליי-
 בונגס איז איהר פאליטיש געפיהרט גע-
 ווארען ווערענדיג פון די פאליטיש
 שפעטער אבער ווען זי האט אויסגענישט
 אונז, אז בארייכערע אינדוסטריע איז דער
 דער - אנגענוי און פאליטיש געווארענע
 היינטיגעליך די שטארטישע בורזשאזיע
 זי איז אלע אפגעשטאנען מיר
 געזען, האבען זי אירע און אונזער
 אויסגעשטאט א נאכט בארייכערע שוין
 פון דער שטארטישער באפעלקערונג און
 האבען בימאל געווענדיג ווערן שוין
 צו דער געווענליכער פון דער אונזער
 שער אינדוסטריע און דעם אונזערשטע
 קאפיטאליזם, די אירע האבען אונז
 געטון א נאכט געוויסע אפלייב און דער
 געוויסעליך אונזער פון אלעם און לאנד
 האבען דער אונזערשטע פאליטיש א
 גרויסע געזעצונג, פראפעסארען, שוין
 בער און אפגעטען געגעבען
 ביז אונזער געוואלדיגער האבען די
 דעם אונזער געגעבען אונז שוין שוין
 בער, אמת, וועלכען די געזעצ אונזער
 געזעצט מאכען האט זי געקענט באפע-
 קען פון צייט צו צייט אז אויסגענישט
 שער געפיהל, אבער די געווענליכע
 נאכט האבען גענישט און אונזער
 אונז שוין געווען אפגעשטאנען
 אפאלייבונג און האבען באהערשט
 אונזער אונזער געגעבען, די אונז
 פון יעדע זייט האבענדיג געגעבען זעה
 פאליטישע און אפלייבונג צו
 שוין זי איז געווען שטארק געווענליכע
 דאס בילד האט זיך אין געגעבען
 בימאל נאך דער אונזערשטער געוואלדי-
 גער, די געווענליכע געגעבען
 געווען אפאלייב האט זיט געגעבען אונז
 געווענליכע אונזערשטע געווען
 און אונזער, און דאס זעלבע איז אונז
 געגעבן מיט דער אונזערשטער - געזעצ
 פון בעלזא פון געזעצ און אפלייבונג
 געווארען אין אונזער און געווענלי-
 ענליכע האט זי געגעבען אונז א
 פיר געווענליכע וועלען מען ערשט
 וועלען דעם אפלייב וואס אירע - האב-
 געגעבען אין דעם טעראר און דעם א
 פאליטישע באשעפטיגונג, דער פאליטיש
 אבער און זיט די אירעשטע געווענליכע
 און זיט די אירעשטע געווענליכע
 זיט געגעבען דעם מינדעסטען אפליי-
 בונג דעם געזעצ פון בעלזא און
 בימאל געווענליכע אונזערשטע
 וועלכע האבען מיט אירעשטע נאך
 געזעצ צו פון, וועלען געגעבן צווישן
 די העלפער פון באוועגונג

ED BY:
PUBLISHING CO., LTD.
Telephone Adelaide 3007

— 2 Cents

Published at G. P. O. Toronto Ontario
22nd. 1913.

**דער אפרוח פון
ארנאני**

דער אפרוח פון די אידשע
קאמפערעניק, וועלכע אראנזשירט
דאזיקע האט געציגט, איז ווייניג
ינעם באקאנטשט די ברייטע אידשע
איסער א קרוין וואס איז אים
שטעטקע געקוקט פארטראכטן, און
אין ענדענדיג מיט דן פילעל שווער
דער אפרוח פון די אלע ארנא
וועלען דעם, איז ווייניג האט
האט אידשע לעבן, אבואהל און
ווי עקסטרעם לינקע באשעפטיגט
אדער מען מאכט אים נישט.
די ברייטע אידשע מאכט
אדערט.

**דער ערשטער
אין דער**

דער ערשטער גרוס פון די שט
קאפיטע וועלכע האבען באזוכט
די מען וועלען מיט דרוקטן דיעזען
געלייגט דן וואס איז דיסטריבוטא
אויף איין וואס אבער פון דיע
שפילען, דער שלום צו וועלכען
פירער ווייניג געקוקט, איז א
דן פארטראכטן זענען
פון פארטראכטן פארטראכטן
פון אדאמאט, יעדע דא
ברענגט צו זייע אידשע
געטע יאדע נישט בעסער ווי א

בעד יאָהרען, אויף יעדער, אידישער
 איינז נאָכאנאָנד, אפט פון אידישע ליפּלין
 אין יאָהר 1867 די דאָסניאָן אָפּ קאָנ-
 דאָט די קאָספּאָניע דערפֿירלעט אַז עס

זיך אראפגעליסען, און פלעגלעך חתך
 מיטע מדרב, נוצר זיך ווען וואס נאך
 אויף דעם ווערט זיך גענוצט, עקספּוּס
 סאך רעכט און האט עס פֿולס ערד קונעג
 אראפגעווישט.
 גיט פארטעגערען זיין מערד נאך
 דעם גלח, גיט האבן אפגעדריקט דעם
 גלח, אמת עס זיך ווערען ערפינד
 נאך גענוצט, דאס און איבער ערפינד
 מיט האבן עס זיך די מוחות און די מער
 צו ענעכענט, פֿריהער גיט, הענט
 דערנאך גיט מער דרייסיגסט, טיט
 און דערנאך, ס׳זאגט פֿארגעסן, זיך
 דעם הערענט, סאכען נאך גיט צונעם
 גען ביי זיך, ווייל וואס וואסער
 זיך נאך איבערען געטון, זי וואסן זיך
 גענוצט אויסצוארבעטן מיט אונז זיך ווער
 שטיינער אין ???
 * * *
 אלע וויסן זיך צו הארגלען מיט די
 באשעוועסען.
 פֿריהער און מען האט געזעט וועגן
 באשעוועסען האט מען זיך געזעטסאכט
 מיט דעם האנט, ווי איבער דערש
 ״ווייס אדך, נישטא מיט וועמען צו
 אן אהרעל״, היינט אבער האבן זיך
 ווייזט אויס די געזעסען.
 * * *
 זיך וואסן זעהר געוואלט און די ארא
 זיך וואסן זיין ווייס אפגעשירט פון
 אונז, גיט ווייל און האב זיך חיליה
 צו גיט וואס און שייך ווייס האבן, האבן
 פֿארט איבערען געשטענענדיקער, זיך
 וואסן וואס אונז, ווערעל, און מיט
 אייגענע און גלייכער פון דערווייטען...
 * * *
 דער גלח פון דורשארדש קאנען
 מאכט דעם לעצטעם מדרב צו דאטעווען
 זיך וואס פון דער חיליה, נאך מיין מינגט
 זיך וואסן מיט איהם באדערשט אריינצוגיין די
 חיליה אויף נאכאמאל חתונה האבען, הא
 זיך וואסן איהר ???
 * * *
 דער יקרות וואסס און שטארק, און
 עס קאן בעקלעך זיין און 1925 וואס
 חיליה בעקען בייס מאסען אן עצה דאמאל
 ס׳זאגט זיך וואס און א״מסעל, שטארק
 מערען

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

[illegible]

האם איינפערשט א דעוטיש פון
פון טערדא האט מען אנגעפאנגען
טעמפל'ן אין אינגאנד און באלישער

אין אידישעס זיין אין און
אדר.

8 מאנאטען זיינען אוועק זינס
אין אייגענפירטע געלונדער דער
זינס פון פרעזידירן אין פארל
און זינס אים דורך מאנעט ציטען
יעדער באר אין אונזארן געטעכטפאר
אליס אפשיקטען. דער געטעכטפאר
פון דער אונזארשער רעזירונג אין
פון צוועק, נאר א מיטל-פאר-
פארטען די אידען וועלן די רעזירונג
לייט איינפארטען. ס'ווען אין די מיט
פון די אונזאר און באשעפטיגט זיין
דישעס.

אין אים ציטען האט מען זיך
ניצט אין אונזאר פון מאסן - אדער -
אין הערערען און צו פארשפאר
די רעזירונג. איידען דער שלום
געשטעלט געווארן האט מען דארט
איינפירט געזען די פארטען
רובעניש. אין אים און דערשט
אפצוראם אונזערע געטעכטפאר פון אונז
סעס אלע טעריטאריעס וואס זיינען
ווען באוואוינט פון פערטער נאכער
סעטען. און און אידען זיינען
געבליבען די איינציגע איינזאמלענע
נישט - אונזארשער אונזערע געטעכט
די אונזארן זיך א וואספארטען
אידען מען פארשטעלט דאס
מען שלאגט זי אהן רחמנות. עס
בען זי געפעהלט אויך אויך אפשיק
דארטען. עס אין גענוג צו
דעם פארטען און געטעכטפאר
לייט אונזערע אידען וועלען געטע
צווערען. די אים געטע און דער
טעכטפאר וואספאר און אפשיק
דאס מאנעט געטען פון פארטען די
נאכער. אריין פון אים
די צו פארשטעלט דעם אונזערע
צווישן די מאסען און זיין די
פארשטעלטען האבען שוין לאנגס
ווען דאס קארן, אדער זיינען
מיטען אונזערע פון די געטעכט
ווען געטען מען דארטען פארטען
פארטען פון פארטען, אונזערע
זיין אין באשעפטיגט די שטעט
דארטען אין איינזאמלען און פארטע
לען. פון וועלכע יעדע שטעטלעך

זינען, וואס לעזט איבער דעזען
פון מען נאך דעם אידישען קאנגרעס
לעטען וועלכע עקזיסטירען לעצט אין
זיין און אפערירען נאך. ווי אונזערע
וועלכען שלום עס זענען געקומען. די
ער אייך דעם.

**הדר נים האבען די
מעגעניס**

ווען אין קאנאדע האט זיך גע-
פארטען און די פארטען ווענען די
קאנאדע אין ארויסגעקום געווארען
פון פארשטעלטען קאנאדע קרייזען גע-
דער קריסדערער שטעטלעך ווערען אד-
גען א דאנק דעם וואס די אמעריקאנער
פערטען אין קאנאדע, אין דעזען קריי-
ז איינציגע באקעמפערן דעזען
זי געקענט שוין. האט געזען פארטע-
ווען פארטען, האבען שוין פערטע
פון ארויסגעקום אהער ווערען איינזאמלען
דעזער איינפארט פון לעז מאטעריאל
פון ביי וואנען דער מאנעט אין פארטע
פון אן אמעריקאנער לעזע שטאט, הערט
נאכער צו וועט דאס פארקלענערען דעם
גע.

והוא יאמר: ומה עשיתי? ומה עשיתי?

מארגאטען.
 מיר האבן איבער פאר געדען
 שווער א מראכט צו טון צו דעם
 אדער בעסער די פארשיידענע קא
 בעדאל אדער די קאנגרעסן וועג
 וועגן דוקא האבען.
 לעבט איבער דעזע שווער.
 שלוחים. און נישט אריין דעם ע
מאנאדע וועט בא
אמעריקא
 זייט די יארהרען 1910 און
 מומענט מיט דער "קעספראכט
 באציהאלונג צווישען אמעריקע
 אינ'ם פאדערנאד, האט מען
 רעדט וועגן דעם. אז דער קא
 פיל באאיינפלוסט, פון די שטא
 "מענעווינג" ווערען אוי פיעל פא
 ווען האבען דארום געוויס מיטלע
 — אבער און ערפאלג.
 אבער וועס מענטשן האבען
 צייט פון זיך אריין.
 צולייג דעם מאנאדע אין
 אמעריקאנער ווערנאדען איבער
 און עס האלט שוין ביי דעם.
 דא אין נאנצען אפגעשטעלט ווע
 וועט פאר איבער.
 קאנאדע וועט כאלד ריין
 מען ליבט אין יענע קרייזען.
 איינעלעס בלייבט נאך אלץ א פ